

γνώμη ἀληθείας ἢ καταστροφή πλάνης, εἰσὶν ἐπίσης ἐπωφελεῖς εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ Τὸ ὕψος τῶν δύο συγγραμμάτων, γεγραμμένων εἰς τὴν νεοελληνικὴν, εἶναι διάφορον· δι' ἄλλους ὁμοῦ λόγους θέλουσι κατασταθῇ δημοτικώτατα ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταδείξωμεν μόνον τὴν θαυμασίαν τύχην τῆς ωραίας ταύτης γλώσσης, ἥτις μετὰ τρισχιλιέταις περιπετειῶν, περὶ πλάγην μὲν ἀλλ' ἐπέζησεν οὐσιωδῶς ἡ αὐτή, οὕτως ὥστε δύναται νὰ προσθέσῃ καὶ νῦν ἀριστουργήματα εἰς τὰ ἀρχαῖα.

EMILE CHÉDIEU *

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ.

— 303 —

Ἡ Ἑλλάς οὐ μόνον ἐν τῇ παρακμῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ αὐτῆς δὲν ἔπαυσε παράγουσα νόας ἐξόχους, δοξάζοντας πολλάκις καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην. Εἰς τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἀντώνιος Βασιλάκης, ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τῆς 15^{ης} καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 16^{ης} ἐκατονταετηρίδος, οὗτινος παρθέτομεν ἐνταῦθα βιογραφικὰς τινὲς εἰδήσεις.

Ἐγεννήθη ὁ Ἀντώνιος Βασιλάκης, ὁ παρὰ τῶν Ἰταλῶν ἐπιλεγόμενος Ἀλιένσης (Aliense), ἐν Μήλω τὸ 1556 ἔτος. Παιδίον δὲ ὄν ἔτι μετέβη εἰς Ἐνετίαν μετὰ τοῦ πατρὸς Στεφάνου, ὅστις κυβερνήτης ὢν πλοίου συνέδραμε πολλάκις τοὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν χριστιανικοὺς στρατοὺς τῇ 1571, φέρων πρὸς αὐτοὺς τροφὰς καὶ πολεμοφόδια. Ἀποβιώσας δὲ τούτου ἔμειναν ἐκεῖνος ὀρφανὸς ὑπὸ τὴν προστασίαν δύο ἀδελφῶν μετερχομένων ἐπίσης τὴν ναυτιλίαν, καὶ ἐλάβαν παρ' αὐτῶν τόρους πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ζωγραφικῆς ὑπὸ τὸν ἀριστοτέχνην Παῦλον τὸν ἐκ Βερόνης (Veronese). Ταχέως δὲ ἔδωκε δείγματα εὐφυΐας ἀντιγράφων μετὰ μαγίστης ἐπιτηδεύσεως τὰ σχέδια τοῦ διδασκάλου του. Ἰδὼν δὲ καὶ τινὰ μικρὰν εἰκόνα τοῦ Bassano, ζώδια παριστάνουσαν, ἀντέγραψεν αὐτὴν μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας, ὥστε ἐθεωρεῖτο μετὰ τινὰ χρόνον ὡς πρωτότυπον.

Κατὰ τὴν ἐν Ἐνετίᾳ ἑλευσιν τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἐρρίκου Γ' (1571), Παῦλος ὁ ἐκ Βερόνης μετὰ τοῦ Τυντορέτου ἀναδέχθησαν τὴν μετὰ γραφῶν ἐπικόσμησιν τῆς ἀναγερούσης ἀψίδος ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ λιμένος· εἰς ταύτην δὲ συνειργάσθη καὶ ὁ Βασιλάκης νέος ἔτι ὢν, διακριθεὶς μάλιστα τοσοῦτον, ὥστε εἰλκυσε τὸν θαυμασμὸν ἀμφοτέρων τῶν ἀριστοτεχνῶν.

Συνειργάσθη ὡσαύτως καὶ μετὰ Βενεδίκτου ἀδελφοῦ τοῦ Παύλου εἰς τοιχογραφίας τινάς. Ἀναπτύξας βαθμικῶν ἐξαιρετικὴν κλίσιν καὶ σπανίαν εὐφυΐαν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ζωγραφικῆς, προσμήνυε λαμπρὸν τὸ μέλλον αὐτοῦ. Διό καὶ ὁ διδασκάλος του,

ὡς κεραμεὺς κοττέων κεραμεῖ, δὲν ἐβλέπεν ἀδιαφόρως τὴν πρόοδον ταύτην, οὕτε ἀνείχετο τὴν ὑπεροχὴν τοῦ μαθητοῦ του. Τὸν ἀπέπεμψε λοιπὸν τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ, προτρέψας αὐτὸν νὰ ἐνασχοληθῇ μᾶλλον εἰς ἔργα μικροῦ λόγου ἄξια· τούτου ἕνεκα ὀργισθεὶς καὶ ἀποβαλὼν πάντα τὰ σχέδια ὅσα εἰργάσθη μετὰ τοῦ διδασκάλου του, ἔλαβεν ἑκτοτε ὡς σταθερὸν τύπον μιμήσεως τὸν τρόπον τοῦ Τυντορέτου, τοῦ ὁποῦ τοῦ τὰς περὶ τὴν τέχνην ἀρχὰς ἠκολούθει τότε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν τεχνιτῶν. Εἶχε δὲ ἤδη φιλοτεχνήσῃ κατὰ τὴν σχολὴν τοῦ Παύλου δύο μικρὰς εἰκόνας, τὸν γέροντα Ἰάσωνα ἀνακτιῶντα διὰ τῆς μαγείας τῆς Μηδείας τὴν νεότητά αὐτοῦ, καὶ τὸν Ἡρακλῆ θύοντα ἐν τῇ Οἴτρῃ. Ταύτας ἰδὼν ὁ ἀγαλματοποιὸς Ἰούλιος Φλωρεντιανὸς καὶ μεγάλως ἐπαινέσας εἶπε πρὸς αὐτόν· « Ἄν ἀκολουθήτης ἐργαζόμενος κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην θέλεις δειχθῇ ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου σου. » Αἱ εἰκόνας αὗται μετεκομίσθησαν μετέπειτα εἰς τὴν πινακοθήκην Μαντούης (*).

Ἡσχολεῖτο δὲ κατὰ τὰς πολυώρους χειμερινὰς νύκτας εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀντιγραφὴν ἀρχαίων ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων ἀσκούμενος περὶ τὸ σχεδιογραφεῖν, ταυτοχρόνως δὲ ἵνα προσπορισθῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν εἰργάζετο εἰκόνας, προσπαθῶν νὰ προχωρῇ καὶ εἰς τελειότερα ἔργα. Τότε μεταβὰς εἰς Παδοῦν μετὰ τοῦ Λαζάρου Βαροτάρη συνειργάσθη τὰς ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Ἀγαθῆς τέσσαρας κυκλοτερεῖς εἰκόνας τῶν Πατέρων. Καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ἐνετίαν εἰργάσατο ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου (ἐν τῇ Νήσῳ) τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, δείξας ἐξαιρετικὴν τεχνικὴν ἱκανότητα κατὰ τὸ σχέδιον καὶ τὴν διάθεσιν τῶν παριστανομένων προσώπων, ἐξ ὧν ὁ μὲν Λάζαρος βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ παρεστῶτος πλήθους ἵνα ἐξέλθῃ τοῦ τάφου, αἱ δὲ ἀδελφαὶ του ἱκατεύουσι καὶ ὁ Χριστὸς ἐπιτάττει. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐκτεθεῖσαν ἐν τινὶ ἐορτῇ εἰς τὸ δημόσιον, εἶδεν ὁ ἐκ Βερόνης Παῦλος, καὶ συναντήσας τὸν Βασιλάκην ἐπήνεσε τὸν τεχνίτην· μαθὼν δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι ἦτον ἐπινόημα αὐτοῦ ἐκεῖνου, τὸν ὑπερηγάπησε πάλιν καὶ τὸν προσεκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του λησμονήσας τὴν ἀρχαίαν ἀντιζηλίαν.

Εἶχε δὲ καὶ πλουσίαν συλλογὴν καλλιτεχνικῶν προϊόντων, ἀναγλύφων, πινάκων σχεδίων τῶν ἐξοχωτέρων ἀριστοτεχνῶν· Ραφαήλ, Μιχαήλ Ἀγγέλου, Παρμεζιάνου, Τιτσιανῶ καὶ ἄλλων, πρὸς δὲ καὶ δευτέραν ἀρίστην συλλογὴν σχεδίων διὰ χρωμάτων ἐπὶ χάρτου κατὰ τὸν τρόπον Παύλου τοῦ ἐκ Βερόνης· ἕνεκα δὲ τούτου συχνάκις ἐπεσκέπτοντο τὸ ἐργαστήριόν του πάντες οἱ φίλοι τῆς τέχνης καὶ ἐπιστημότεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του, ἐν

(*) Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Κάριλός Α' ἐπέστησε τὴν πλουσίαν Πινακοθήκην τῶν Δουκῶν Μαντούης. Ὁ δὲ Κρομβέλος κατόπιν, ψηφίσματι τοῦ Κοινοβουλίου ἐπώλησεν αὐτὴν ἐπὶ δημοπρασίας, καὶ μίγα μέρος τῶν εἰκόνων περιήλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Βασιλέως Ἰσπανίας.

οἷς ὁ ἱππότης Φρεδερίκος *Zucato* ὅστις ἦτο καὶ θαυμαστής του,

Ἦν δὲ ἐπίσης παρρησιασμένος μετὰ σπανίας ἐπιτηδειότητος καὶ ταχύτητος εἰς τὸ σχεδιογραφεῖν· ἀφοῦ πρῶτον ἐσχεδίαζεν ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τὸ θέμα του, ἐδίδεν ἀκυλόθως τὸν χρωματισμὸν, ὥστε ἡ εἰκὼν ταχέως ἐπερατοῦτο· μιμούμενος δὲ τὸν ἔξοχον Τιντορέτον ἐπλάττε διὰ τύπων ἐκ πηλοῦ τὰς ἐπινοήσεις του, καὶ κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ὀπτικῆς ἀπετέλει τὸ σκίῳρος. Στερούμενος ὅμως εὐρυτέρας ἐφαρμογῆς εἰς τὴν ἐργασίαν, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀναπτυχθῇ δεόντως· ἄλλως ἤθελεν ἀποκατασταθῇ, ἀμίμητος καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις τῆς τέχνης. Διήλθε δὲ τὴν ἀκαμάαν αὐτοῦ ἡλικίαν τοσοῦτον εὐδαιμόνως, ὥστε ἐρθονεῖτο ὑπὸ τῶν ἐραμίλλων του ἀποκτήσας ἱκανὸν πλοῦτον τὸν κατεδαπάνει διατηρῶν οἶκον πολυτελεῖ καὶ ξενίζων τοὺς γνωρίμους του, ὀλίγον μεριμνῶν διὰ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου του.

Ἐφέρετο δὲ μεγαλοπρεπῶς πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν ξένους ζωγράφους, δωρούμενος σχέδια καὶ ἄλλα ἴδια ἔργα τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἰς τὴν ἐδείκνυε μεγίστην κλίσιν ὡς ἔχον νοῦν μαθηματικὴν. Ἦν κόσμιος καὶ ἀφελὴς τὴν συμπεριφορὰν, εὐπροσῆγορος, γλυκὺς τοὺς τρόπους καὶ ζωρὸς τὰς κινήσεις· ἐνέκλυτε δὲ καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱστορίας.

Ἐλεγεν ὅτι τὴν ζωγραφικὴν πρέπει νὰ ἀσκῇ τις οὐχὶ βιβλιασμένως καὶ ἐπιτετηδευμένως, ἀλλ' εὐχερῶς ὅπως μὴ στερεῖται φυσικῆς καλλονῆς. Ἐτίμα πρὸ πάντων τὰς εἰκόνας εἰς αἷς ἐμφαίνεται ὑπερφυῆς ἦθος, τὴν δὲ ἐπίθεσιν τῶν χρωμάτων ἐθεώρει ὡς τι δευτερεύον. Ἐδόξαζεν ὅτι μικρὸν προέκοπτον οἱ νέοι τεχνῖται οἵτινες ἐκηρύττοντο διδάσκαλοι πρὶν ἢ ἐννοήσωσι τὸν τρόπον τοῦ ἐργάζεσθαι τὰ στοιχειώδη μέρη τῆς γυμνογραφίας. Ὑπάρχουσιν, ἔλεγε, πολλοὶ μὲν σχεδιογράφοι, ὀλίγιστοι δὲ ζωγράφοι· καθότι πρὸς κατὰσκευὴν τελείου ἔργου ἀναγκαῖαι καθίστανται λεπτομέρειαι τινὲς τῶν ὁποίων ἡ σπουδὴ εἶναι ἀναμφισβήτητος. Συνησχάνθη μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως τὴν καλλονὴν τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ Δευτέρας Πικρουσίας τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπανηλειμμένως τὴν ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς, ἐνόησεν ὅτι ἐν αὐτῇ ἐκρύπτετο τεχνικὴ τις μελέτη ἥτις ἐκίνει τὸν θεατὴν εἰς θαυμασμὸν αἰώνιον, ἐνῶ ἐξ ἐναντίας αἱ εἰκόνας, αἱ μόναι διὰ τῆς συνθέσεως τῶν χρωμάτων διακρινόμεναι, ὅσῳ παρατηροῦντο τοσοῦτον δυσάρεστοι ἀπέβαινον.

Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ἐν συντόμῳ τὰ προϊόντα τῆς γραφίδος τοῦ Βασιλάκη, αἵτινα τὸν ἀποκατέστησαν ὀνομαστόν (*).

Εἰκὼν ἐπὶ σημαίας (*gonfalone*) τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου μετὰ τῶν ἁγίων Συμεῶνος, Γρύφωνος καὶ Ἰερωνύμου. Εἰς ταύτην παρατηρεῖται τοσαύτη ζωρότης χρωματισμῶν καὶ ἐξαίρε-

τος ἐκφρασις, ὥστε ἂν ὁ τεχνίτης ἠκολούθει τὸν τρόπον τοῦτον ἤθελε φθάσαι εἰς τὴν ἐντέλειαν (*).

Ἐν τῇ πλατεῖᾳ τοῦ Ἁγίου Σταφάνου τοιχογραφίαι ἱστοροῦσι ἐπιχειρήματα τοῦ Κύρου. Αὐταὶ ἐπέσυρκαν τὴν προσοχὴν τῶν καλλιτεχνῶν. Ἐν δὲ τῷ Ἁγίῳ Ἰωάννῃ (*dei Furlani*) εἰκὼν τοῦ μαρτυρίου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

Ἐν τῷ Δουκικῷ Παλατίῳ ἀνέλαβεν ἐργασίαν διαφόρων εἰκόνων, αἵτινες ἔτι καὶ νῦν καθωραϊζοῦσι τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο οἰκοδόμημα· ἐξ αὐτῶν ἀναφέρονται τὰς ἐξῆς·

Αἶθουσα dello *Scrutinio*. Ἐλαιογραφία ἀπεικονίζουσα τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου ὑπὸ τοῦ Δόγου *Domenico Michele*· ἐν τῇ ὁροφῇ, σκιαγραφία παριστῶσα τὸν Δόγην *Ordelafo Faliero* κατατροποῦντα τοὺς Οὐγγρούς ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Ζάρας — καὶ τὴν Δόγην *Pietro Ziani*, ὅστις ἐπὶ δύο ἔτη κυβερνήσας καταθέτει τὸ στέμμα ἔμπροσθεν τῶν Πατρικίων καὶ περιζώννυται τὸ κιλίκιον, ἐπὶ τῶν παραθύρων τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου Μαργαριτίνου καὶ τινὰς αἰχμηλῶτους, καὶ ἄλλα ἔχοντα μερίστην τὴν χάριν καὶ ζωηρότατον τὸν χρωματισμὸν.

Αἶθουσα τοῦ ὑπερτάτου Συμβουλίου (*Sala del Maggior Consiglio*). Ἐν τῇ ὁροφῇ, σκιαγραφία παριστῶσα τὸν Κάρολον *Zeno* καταβάλλοντα διαθυμασίῳ στρατηγήματος τὸν Γενουήνσιον στρατηγὸν *Bazzicaldo*· ἐπικουσιᾶται δὲ ἡ εἰκὼν αὕτη μὲ κομψὰς γυμνογραφίας.

Ἡ εἰκὼν τοῦ Βερνάρδου Κονταρίνη προταίνοντος εἰς τὴν Βουλὴν νὰ θανατώσῃ τὸν Δούκα Μεδιολάνων Λουδοβίκον Σφόρτσαν, ἀσπονδὸν ἐχθρὸν τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας.

Ὁ τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου προνοητῆς Λύγουστίνος Βαρβαρίγος, στερεθεὶς τοῦ ὀφθαλμοῦ του ἐν τινὶ κατὰ τῶν Τούρκων μάχῃ τῷ 1571.

Ἐν μιᾷ τῶν μεγάλων εἰκόνων ἱστορεῖται ὁ Ἑνετικὸς στόλος ἀναχωρῶν τῆς Δαλματίας καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἀποδιβάλλει στρατόν· μετὰ μακρὰν πολιορκίαν αὐτὴ κυριεύεται ἐξ ἐφόδου, διώκουσιν οἱ Ἑνετοὶ τοῦ θρόνου τὸν Ἀλέξιον, καὶ ἐκβάλλουσι τῆς φυλακῆς τὸν παρὰνόμως ἀδικοθέντα ἀδελφόν του Ἰσαάκιον. Ἡ ἐλαιογραφία αὕτη παθοῦσα ὑπὸ ὑγρασίας ἐπεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Πάλμα.

Ἐτέρα ἐλαιογραφία ἐξεικονίζει τὴν ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων στέψιν εἰς τὸν Βυζαντινὸν αὐτοκράτορικὸν θρόνον Βαλδουίνου Κόμητος Φλάνδρας, ἀθετήσαντος τὰς συνομολογηθείσας συνθήκας μετὰ τοῦ νέου Ἀλεξίου.

Τῆς εἰκόνας ταύτης περικαλλὲς σχέδιον ἐτέλεσεν ὁ Βασιλάκης, τὸ ὁποῖον μετέπειτα παρὰ τοῦ μαθητοῦ του Ἑρρίκου *Walchemburg* μετεκομίσθη εἰς Λύγουστην· ἀπεπεράτωσε δὲ τὴν εἰκόνα ὁ υἱὸς

(*) Εὐρεθται ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῆς Ἑνετίας, ἡ σημερινῇ τοποθέτησις τῶν εἰκόνων, ἰδίως ἐν τῇ ὑπὸ *Francesco Zanotto, Guida Massima della città di Venezia* (1852).

(*) Ἀγνωστον ἂν τὸ ἔργον τοῦτο σώζεται εἰαίτι ἐν τῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ναῷ (ἐν τῇ νήσῳ, οὐχὶ τῶν Ὀρτοδόξων).

του Στέφανος, ἀλλὰ πολὺ ὑποδεέστερον τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου.

Αἶθουσα τοῦ Συμβουλίου τῶν Γ'. (Sala del Consiglio dei Dieci). Μία τῶν τριῶν μεγάλων εἰκόνων, ἡ Προσκύνησις τῶν Μάγων. Εἰκὼν τῆς Ἀγ. Ἰουστίνης εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τὸ 1571 ἥττας τῶν Τούρκων.

Αἶθουσα Bussola dei Capi. Τρεῖς εἰκόνες ἐργασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Βασιλάκη καὶ Μάρκου Vecellio, ἐμφαίνουσι τὸν Δόγην Λεονάρδον Δονάτου προσευχόμενον, τὸν Σφόρτσαν παραδίδοντα τὰς κλεῖς τῆς Βριξίας (Brescia), καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Βεργάμου (Bergamo).

Μεταβαίνοντες δὲ ἐκ τοῦ παλατιοῦ εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς τῆς Ἑνετίας, ἀπαντῶμεν πλεῖστα προϊόντα τῆς χαριεστάτης γραφίδος τοῦ Βασιλάκη, ὧν τὰ ἀξιολογώτερα εἰσὶν·

Ἐν τῇ ἀδελφότητι τῶν ἐμπόρων (Confraternita dei Mercatanti). Ὁ Εὐαγγελισμὸς, ὁ γάμος τῆς Μαριάμ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὁ ἀσπασμὸς πρὸς τὴν Ἑλισάβετ, ἡ τοῦ Χριστοῦ Γέννησις (μετὰ ζωηροτάτου χρωματισμοῦ), ἡ Περιτομή, καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ Ἀγίου Χριστοφόρου.

Ἐν τῷ Ἀγίῳ Ἰωάννῃ τῷ Ἐλεήμονι παρὰ τῇ γεφύρᾳ Rialto. Ὁ Νικτὴρ (ἐν διαγωνίσματι μετὰ τοῦ Λεονάρδου Κορόνα), ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος.

Ἰδίως δὲ διεκρίθη εἰς τὴν ἐργασίαν ὁκτὼ εἰκόνων ἐν τῷ ναῷ τῆς S. Maria del Rosario (Gesualti).

Ὁ Ζαχαρίας προσευχόμενος ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ ἀσπασμὸς τῆς Μαρίας πρὸς τὴν Ἑλισάβετ, ἡ γέννησις τοῦ Ἰωάννου, ὁ Πρόδρομος, ὁ ἄγγελος μνηύων εἰς τοὺς ποιμένας τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, ἡ φάτνη μετὰ τῶν ποιμένων, ἡ Προσκύνησις τῶν Μάγων, ἡ Περιτομή, εἰς ἣν παρέστησε χαριέντως γυναῖκα προσάγουσαν δύο περιστέρους. Ἐν τῷ ἐστιάτοριῳ δὲ φαίνονται καὶ ἄλλαι ζωγραφίαι ἀξιοσημεῖοι ὑπόθεσιν ἔχουσαι διάφορα ἀντικείμενα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς.

Ἐκρίθη ἐπίσης θαυμασίας ἐπινοήσεως καὶ χαριεστάτης διατάξεως ἡ ἐν τῷ Ἀγίῳ Μαρκελιανῷ εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως.

Ἄν καὶ ἐπίπονος ἀποθίνει ἡ λεπτομερὴς περιγραφή τῶν ἔργων ἀπάντων τοῦ Ἑλλήνος ζωγράφου, δὲν δυνάμεθα νὰ σιωπήσωμεν τὰ κυριώτερα.

Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγίου Ραφαήλ φαίνεται ὁ παρὰ τῷ Μωσῇ ὑψωθείς ἐν ἐν τῇ ἐρήμῳ χάλκινος ὄφεις, καὶ δύο Προφῆται ἐν τῷ χορῷ.

Ἐν τῷ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος μετ' ἐκφράσεως ζωηρᾶς.

Ἐν τῷ τοῦ Προφήτου Ἰερεμίου, δύο εἰκόνες, ἡ μὲν παριστάνουσα τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡ δὲ τοὺς Ἑβραίους δακνομένους ὑπὸ τῶν ὄρεων. Εἰς ταύτην ἐξέφρασε θαυμασίως τὸ αἰσθητικὴν τῆς ἀλγηδόνος, μιμηθεὶς μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τὰ ἀρχαῖα ἀνάγλυφα.

Ἡ ἐν τῇ ὁροφῇ τοῦ ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων μεσαία εἰκὼν τῆς Ἀναλήψεως, ἐν μέρει μετέπειτα ἀποπερατωθεῖσα ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ του Θ. Dolabella, ὡς λίαν ἀσχολουμένου τότε τοῦ διδασ-

κάλου. Παρὰ δὲ τῷ ὀργάνῳ, ἡ θανάτωσις τοῦ Ἀβελ καὶ ὁ Μωσῆς δεικνύων διὰ τῆς ράβδου τοῖς Ἑβραίοις τὸν ὑψωθέντα ὄφιν, ἀμφοτέρω περικαλλῆ ἔργα κατὰ τὸν χρωματισμὸν καὶ τὰς μαρφάς, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἐν τῷ Ἀγίῳ Λεονάρδῳ εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως.

Καλλιτεχνηθέντος μεγαλοπρεπῶς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου (S. Giorgio Maggiore) ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Παλλαδίου, ἐγκαλλωπισθέντος ἐσωτερικῶς δι' ἀμιμήτων ζωγραφικῶν τοῦ Τιντορέτου καὶ ἄλλων περιφανῶν τεχνιτῶν, ἐπρόκειτο νὰ κατασκευασθῇ θυσιαστήριον ἀνάλογον αὐτοῦ, διὰ νὰ τεθῇ τὸ Ἀρτοφόριον τοῦ ὁποίου τὸ ἐξῆς σχέδιον ἐπενόησεν ὁ Βασιλάκης, καὶ ἔγινε παραδεκτὸν ἀπέναντι τοσούτων ἄλλων ἀποδοκιμασθέντων.

Σφαῖρα παριστάνουσα τὴν οἰκουμένην καὶ στήριζομένη ἐπὶ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν· ἀνωθεν ἴσταται ὁ Παντοκράτωρ, ἐν μέσῳ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν μορφῇ περιστέρως, κάτωθεν δὲ κλείεται ἡ θεία εὐχαριστία. Οὕτω παριστάνονται συγχρόνως αἱ τρεῖς ὑποστάσεις, ὁ Κόσμος καὶ οἱ κηρύξαντες τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. Ἐξελέχθη δὲ ὡς καταλληλοτέραν πρὸς κατασκευὴν ὕλην τὸν διὰ χρυσοῦ γεγνημένον χαλκόν, προσδιορίσας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τὸν G. Cambragna ἀροῦ πρῶτον τῷ ἐχορήγησεν ὡς πρώτην ὑποτύπωσιν ἐν σκιαγραφίᾳ τὰς διατάξεις τῶν μορφῶν τοῦ ἀξιολόγου σχεδίου του, ἐξ οὗ καταδεικνύεται τὸ ὕψος τοῦ τεχνίτου. Οὐδεμίαν ὁμοῦ ἀμοιβὴν ἀπέλαυσεν ὁ Βασιλάκης, καθότι πᾶσα ὕλική ὠφέλεια περιήλθεν εἰς τὸν ἐκτελέσαντα τὸ σχέδιόν του. Καὶ ὁμοῦ τὸ ὄνομά του κατέστη γνωστότερον, ἡ δὲ φήμη του ἐμεγαλύνετο καθ' ἑκάστην.

Μεταβὰς εἰς Περούσιαν (Perugia) ἴσχυλῆθη εἰς ζωγραφίας ἐν τῷ τοῦ Ἀγίου Πέτρου ναῷ. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διεστάχθη παρὰ τοῦ Βασιλέως Πολωνίας Σιγισμόνδου Γ' νὰ ζωγραφίσῃ τὸν μῦθον τῆς Ἀρτέμιδος λουομένης μετὰ τῆς Καλλιστοῦς, καὶ διαφόρους ἄλλας ποιητικὰς περιγραφάς· τὰ ἔργα δὲ ταῦτα τοσοῦτον ἤρεσαν εἰς τὸν Ἠγεμόνα, ὥστε τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὸν αὐλὴν του δούς καὶ ἄδρὸν μισθόν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεικοιήθη νὰ δεχθῇ τοιαύτην γενναίαν προσφορὰν, προτιμῶν τὸν ἀτάρaxon οἰκιακὸν βίον, καὶ ἐπεμψε τὸν μαθητὴν του Dolabella, ὅστις προϊόντος τοῦ χρόνου ἀπέκτησε πλοῦτον πολὺν ἐν ἐκείνῃ τῇ αὐλῇ.

Συνειργάσθη μετὰ τοῦ Πάλλα, διαταγῇ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, τὸν μῦθον τῆς Ψυχῆς· ἀνεδέχθη ἀκολούθως μόνος του τὴν παράταξιν τοῦ μαρτυρίου τῆς Ἀγ. Ὁρσολας, καταβελὼν πλείστην ἐπιμέλειαν, καὶ ἐπέτυχε τοσοῦτον ὥστε ἐτιμήθη δι' αὐτογράφου βασιλικῆς ἐπιστολῆς καὶ πολυτίμων δώρων.

Ἀναφέρομεν καὶ τινα τῶν ἔργων του ἐκτὸς τῆς Βενετίας.

Ἐν τῇ πόλει Cividale di Belluno φαίνονται ἐν τῷ ναῷ Compagnia della Croce, ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, ἡ ἐν τῷ Κήπῳ Προσευχὴ καὶ ἄλλαι παραστάσεις τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου· εἰς πάντα δὲ ταῦτα κατέβαλε σύντονον ἐπιμέλειαν, καὶ πρὸ πάντων ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ ὁποῖον ἐπλασεν ἐκ κηροῦ. Ἐπηνέθη

δὲ διὰ τὴν ἐντίλειαν ὑπὸ τῶν ἀριστοτέχνων καὶ τοῦ Τιντορέτου αὐτοῦ, ἐξυμνοῦντος διηλεκτῶς τὴν ζωηράν φαντασίαν καὶ τὸ μεγαλεπίθετον τοῦ Βασιλάκη.

Διὰ τὴν κοινότητα τοῦ Montagnana ἐποίησε τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος καὶ τοὺς ἱερὰς προστάτας τῆς χώρας ἐκείνης.

Ἐν Παδοῇ, ἐν τῷ ναῷ τῆς S. Maria in Vanzo, τοὺς μάρτυρας Σεβαστιανόν, Λαυρέντιον, Ἰουλιανόν καὶ Γεώργιον.

Διὰ τὴν ἐνορίαν Salò, εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ὀργάνου, τὸν Χαλκοῦν Ὅριν, τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου καὶ ἄλλας παραστάσεις· ἐν δὲ τῇ Ἐξέδρᾳ ἐζωγράφησε μετὰ τοῦ Πάλμα ἐν τοιχογραφίᾳ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν Ἀποστόλων γύρωθεν, ἀφοῦ πρῶτον οὐ μόνον ἐς ἐδίωξεν, ἀλλὰ καὶ διεσκεύαζε τοὺς πίνακας (cartoni) ὧν ἐκείνων τῶν εἰκόνων, οὕτως ὥστε, εἰ καὶ ἔχουσι μῆκος ποδῶν 15, νὰ φαίνωνται μακρόθεν φυσικοῦ μεγέθους.

Προϊόντα τῆς φαντασίας του εἰσὶν αἱ ζωγραφίαι ἐν Segiano, κώμῃ τῆς ἐπαρχίας Βικεντίας ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Πατρικίου G. Aviano, εἰκονίζονται διαφόρους πράξεις τῆς Πηλειαῆς Διαθήκης.

Ἐπικνησπρόροντες εἰς Ἑνετίαν, ἀπαντῶμεν καὶ ἄλλας ἐλαιογραφίας αὐτοῦ.

Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου (de Frati) καὶ ἐν τῷ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου (de le Vigne).

Ἐδωρήσατο τῇ μονῇ τῆς S. Chiara τὴν ὥραιαν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ ἐν τῷ Ἀγ. Δομινίκῳ ἐζωγράφησε τὸν Ἀγ. Ραϊμόνδον βλίνοντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης· ἐν δὲ τῷ Ἀγ. Βιταλίῳ, τὸν Εὐαγγελισμὸν μετὰ πολλῶν κοσμημάτων καὶ τὴν Ἀνάστασιν. Ἐν τῷ τοῦ Ἀγ. Τρύφωνος καὶ Γεωργίου (Scuola dei Schiavoni) τὴν Ἀνάστασιν. Ἐν τῷ Ἀγ. Ζαχαρίᾳ καὶ ἐν τῷ Ἀγ. Βερνάρδῳ (di Marano) φαίνονται τινὰ ἔργα αὐτοῦ.

Εἰργάζετο ἐπίσης πολλὰς εἰκόνας ἐν ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, ὧν κυριώτεραι εἰσὶν·

Ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος σταλὲς εἰς Μαδρίτιον πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Ἰσπανίας, ὅστις προσεκάλεσεν εἰς τὴν αὐλὴν του τὸν Βασιλάκην, ἀλλ' οὗτος ἀπεποιήθη.

Πρὸς τὸν μαθητὴν του Ἑρρίκον Walchemburg εἰς Λύγούστην, τὴν εἰκόνα τῆς Ἀρτέμιδος λουομένης μετὰ τῆς Καλλιστοῦς, ἐν ᾗ παρέστησε καὶ Νύμφης, τὸν θρίπτερον τοῦ Βάχου ἐπὶ ὀχήματι σφοδρῶν ὑπὸ Πάνθηρων καὶ ἐπομένων Βαχχευῶν ἡγουσάν κύμβαλα, τὸν γέροντα Σειληνὸν ἐπὶ ὄνου μεθύοντα καὶ σπληνίζομενον ὑπὸ δούλων, τὸν Πᾶνα αὐλῶντα καὶ περὶ παῖδ' αἰδίζοντα.

Ἀπέστειλεν εἰς Λύγούστην τρεῖς μεγάλας εἰκόνας, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐμφαίνει τὴν Ἑλένην κομιζομένην εἰς τὰ πλοῖα ὑπὸ τοῦ Πάριδος, καὶ ἄλλους στρατηγούς μακρόθεν φέροντας λάφυρα καὶ χρυσὰ σκεύη· ἡ δὲ τὴν ἀρπαγὴν τῶν Σαβίνων γυναικῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς βίβης εἶναι θαυμασίως ἐκπεφρασμένη· καὶ τέλος τὴν Ἰουδήθ καρατομοῦσαν τὸν Ὀλοφέρνην.

Περαινομεν ἐνταῦθα τὴν περιγραφὴν τῶν ἔργων

τοῦ Βασιλάκη φθάσαντος ἤδη εἰς γηραιάν ἡλικίαν καὶ μὴ δυναμένου νὰ ἀσχολῆται εἰς τὴν τέχνην. Μὴ εὐνοούμενος ὑπὸ τῆς τύχης, δι' ὅ συνεταράσσετο ἡ ψυχὴ του καὶ ἐξηγείροντο τὰ πάθη του, περιπλάκεις εἰς τινὰ δίκην μετὰ τοῦ ζωγράφου Πάλμα, κατεδαπάνη τὸν καιρὸν καὶ τὸν πλοῦτόν του εἰς τὰ δικαστήρια. Συνελθὼν δὲ εἰς τρίτον γάμον καὶ βαρυνθεὶς ὑπὸ πολυχρίθμου οἰκογενείας, ἠναγκάσθη νὰ ἀσχολῆται εἰς πορισμὸν βίου μέχρι τῶν τελευταίων του ἡμερῶν. Παρέστησε τὴν οἰκιακὴν αὐτοῦ κατὰστασιν διὰ χαριστάτης εἰκόνας, εἰς ἣν ἐξεικονίζετο αὐτὸς κρατῶν ἐπ' ὤμου τὴν σύζυγον, τὴν τροφόν, τὸν θεῖον καὶ τὸν πρόγονόν του, τὰ ἐξώπρεια οὕτως εἰπεῖν· ἔλαγε δὲ ἀστείζομενος πρὸς τοὺς φίλους του· «Τοῦτο εἶναι τὸ φορτίον τὸ ὁποῖον ὀφείλω νὰ βαστάσω μέχρι θανάτου. » Περὶ τὰ ἔσχατα δεινῆς πάσχων ὑπὸ ἀσθματος, προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας τὸ 73 τῆς ἡλικίας του ἔτος, καὶ οὕτω ἐκόπη τὸ νῆμα τοῦ βίου του ἐν ἔτει 1629. Ἐτάφη δὲ ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἀγ. Βιταλίου, σπουδῇ καὶ ἐπιστάσει τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Καρόλου Ριδόλφου, ὅστις εἶχε διδαχθῇ παρ' αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῆς ζωγραφικῆς. Οὗτος συνέγραψε καὶ βιογραφίαν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἠρξάμεθα τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ.

Ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Βασιλάκη ἐξῆλθον ζωγράφοι· Ὁ Θωμᾶς Dolabella ἐκ Βελούνου μεταβάς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τῆς Πολωνίας Βασιλέως Σιγισμόνδου Γ', ὅπου εἰργάσθη ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον.

Ὁ ἐξ Λύγούστης Ἑρρίκος Walchemburg. Οὗτος ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του εἰργάζετο κατὰ τὸν τρόπον τοῦ διδασκάλου του.

Ὁ Στέφανος υἱὸς τοῦ Βασιλάκη, ὅστις ὁμῶς ἀποβιώσας εἰς ἀνωμαλίαν ἡλικίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ τελειοποιηθῇ.

Ὁ Καμίλος Μαρπηγάνος Ἑνετός.

N. Σοφοκλῆς Καλούτσος.

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΑΙΤΟΣ, Η PINH.

Squalus Squatina ἢ Rina sive squatina.

Γαλ. Angelot, ἢ Angedemer. Ἴτ. Pesce Angelo.

Ἀγγλ. The monk, ἢ Angel-Fish.

—ooo—

Τὸν ἰχθύν τοῦτον, καὶ τοὶ ἔχοντα πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν Βατίδα καὶ τὰ Σελάχη, οἱ φυσιογράφοι κατέταξαν εἰς ἰδιαιτέραν τάξιν, ὀνομάσαντες ὡς ἐκ τοῦ σχήματός του, Θαλάσσιον Ἄγγελον, διότι πολλὰ ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ διαφέροντα τῶν ἄλλων.

Κατοικεῖ ἐν ὅλῃ τῇ Μεσογείῳ ὡς καὶ ἐν τῷ Ἀρχτικῷ Ὠκεανῷ, ἀποκτᾷ δὲ μέγεθος μέχρι δώδεκα